

Preek van ds. Wesdorp, Wijkgemeente Oude Kerk te Zoetermeer

Gehouden op de 5e zondag na Trinitatis, 21 juli 2019

Schriftlezing 1: Job 1: 1 + 6 - 22

Schriftlezing 2: Job 2: 1 - 10

Uit het Liedboek:

Psalm 92: 1,2

Lied 216

Psalm 143: 2,9

Lied 413

Lied 942: 1,2,3

Psalm 43: 3,4,5

Lied 902: 1,2,5

HOE MOETEN WE OMGAAN MET LIJDEN? HET VERHAAL VAN JOB [Preek over Job1:21 en 2:10]

Het begon ermee dat Heleen merkte dat ze vermoeid raakte als ze een blokje om gelopen had of een poosje in de rij had gestaan voor de kassa. Zij weet het aan het ouder worden. Maar toen ze op een avond thuis kwam na een dinertje bij vrienden, struikelde Heleen over de drempel van de voordeur, gooide in haar val een kostbare lamp omver en viel op de grond. Haar man probeerde er een grapje van te maken, dat twee slokjes wijn haar naar het hoofd waren gestegen, maar Heleen had het bange vermoeden dat er niets grappigs aan de hand was. De volgende ochtend maakte ze een afspraak bij de dokter. De diagnose was een verschrikking en de toekomst hopeloos. Zij zou niet lang meer leven. Toen Heleen dit hoorde, riep ze radeloos: Waarom moet mij dit overkomen? Ik heb dit niet verdiend. Waarom laat God me zo lijden? Haar man pakte haar hand en probeerde haar te troosten: Zo moet je niet praten.

God heeft vast zijn redenen om dit te doen. Het is niet aan ons om Hem ter verantwoording te roepen, Hij zal hiermee een bedoeling hebben.

Met zo'n bemoediging proberen wij ons lijden zin te geven. God zal er een bedoeling mee hebben. Maar is het dan zo dat God ons een pakket moeite en zorg toestuurt om ons op de proef te stellen? Wist een man als Job dat hij op de proef werd gesteld? Als wij ons verplaatsen in de situatie van Job, beneden op aarde: hij heeft niet geweten van het gesprek in de hemel. Terwijl hij als een rechtvaardig en vroom man bezig was om zijn kinderen op het rechte pad te houden, vindt er in de hemelse troonzaal een vergadering van ministers van God plaats. Tot onze verbijstering stapt ook satan naar binnen. Misschien dat God verrast was dat deze tegenvoeter zijn opwachting maakte. Waar kom jij vandaan? Rondgezworven op de aarde. Natuurlijk heeft hij overal waar hij kwam mensen tegen elkaar opgestookt. Dat is zijn missie: een wig drijven tussen mensen, die geroepen en bedoeld zijn om voor elkaar steun en toeverlaat te zijn. Dan wijst God satan op Job: heb je gezien dat die man onkreukbaar is? En of satan dat gezien heeft. Graag zou hij die man kapot maken, maar God beschermt hem. Natuurlijk doet Job het daarvoor. Voor wat hoort wat, zo zit deze wereld in elkaar. Mensen doen niets voor niets. Met alles hebben zij een belang. Job ook. Neem de proef op

de som en u zult het zien. En dan geeft God toestemming om Job op de proef te stellen, of zijn liefde wel echt is.

Nu is mijn prangende vraag: is dit verhaal van Job ook mijn verhaal, en het uwe? Is het zo dat als ons wat overkomt, er tevoren in de hemel een overleg is geweest om ons op de proef te stellen? Wie van ons echter zal een test doorstaan zonder dat we ontmaskerd worden als een mensen vol eigenbelangen. Is Jobs verhaal ook mijn verhaal? Het Bijbelse verhaal vertelt dat satan over de hele aarde gezworven heeft. Toen waren er ook al veel mensen. Uit al die miljoenen wijst God op Job. Hij is de uitzondering. Een man, onberispelijk en recht door zee, die ontzag voor God heeft en die alle kwaad vermijdt. Er is geen mens als Job. Met geen van de andere miljoenen durft God het aan. Maar met Job durft God zelf op de proef gesteld te worden. Ware liefde laat zich niet kopen, niet afkopen en niet omkopen. Ware liefde heeft geen reden. Job heeft God lief om God. Zonder eigenbelang. Daarin is Job de uitzondering onder de mensen.

Aan al die miljoenen mensen aan wie God voorbij gegaan is, Hij zal ook aan ons voorbij gegaan zijn, wetend dat wij niet sterk genoeg zijn om de test te doorstaan. Job was de uitzondering. Ondertussen legt de Bijbel ons de onderzoekende vraag voor: waarom gelooft u eigenlijk? Hebt u God lief om wie God is, of heeft uw geloof toch iets van een eigenbelang? Maar is het verkeerd om belangen in het spel te hebben? Is geloven niet een win-win-situatie? God wint ons als zijn kinderen en wij winnen God als onze hemelse Vader. Kan ons geloof een test doorstaan? Is daarvoor het lijden? Is het lijden in het leven een test? Is het ergens goed voor? Heleen probeerde rust en kracht te putten uit deze gedachte, dat haar lijden op een of andere manier zinvol zou zijn. Maar de woorden van haar man maakten dat ze zich in de steek gelaten ging voelen. Wat voor hoger doel kon in vredesnaam rechtvaardigen wat zij moest doormaken? Wat voor goeds kon hier in schuilen? Was het niet beter dat zij in leven bleef om voor hun jongste kind te zorgen dat nog in huis was en op de kleinkinderen te passen? Ze deed erg haar best om niet boos op God te zijn. Echter, zij was toch altijd goed geweest, niet perfect misschien, maar eerder vlijtig, behulpzaam, net zo goed als de meeste andere mensen en misschien wel beter dan veel mensen die gezond rondliepen. Als God haar deze aandoening gezonden had, had Hij dan niet een andere manier om met haar een doel te bereiken?

Met deze vragen heeft Job geworsteld. Hem overkwam een zwaar lijden zonder dat Hij wist waarom. De drie vrienden die hem kwamen troosten en bemoedigen, konden wel een reden vermoeden. God is rechtvaardig, die de mens beloont naar zijn daden. De rechtvaardige mens zal het goed gaan. De foute mens zal het slecht gaan, die zal vergolden worden naar zijn wandaden. Het gaat Job wel erg slecht, wat moet hij een misdaad begaan hebben dat God hem zo straft. Job, erken dat je een zondaar bent! Bekeer je, dan zal het weer goed met je gaan. Dat is in het kort de redenatie van de vrienden. Maar Job heeft geen idee wat hij voor kwaad gedaan zou kunnen hebben. Waarvoor zou hij gestraft moeten worden? Is God zo wreed dat Hij voor het minste en geringste een rampenscenario over een mens uitgiet? Als God het is, die hem het lijden aandoet, laat Hij dan openbaren wat de reden is en wat het doel! Steeds sterker gaat Job beweren dat hij niet schuldig is. En steeds sterker gaan de vrienden benadrukken dat God zondaren straft en dat wat Job overkomen is het bewijs moet zijn dat hij een vuile zondaar is. En zo gaat de discussie verder. Het komt zelfs tot een boze discussie.

Job verwijt zijn vrienden dat zij slechte troosters zijn en dat hun cliché's dwaasheden zijn en dat God, die zijn vriend had moeten zijn, zijn tegenstander is geworden. En de vrienden reageren steeds heftiger dat Job streng gestraft wordt door God. Na drie discussieronden, waarin we Job zijn klachten horen uiten en zijn onschuld betuigen en de drie vrienden God verdedigen, bereikt het Bijbelboek zijn overweldigende climax. Dan gebeurt er iets briljants: Job maakt gebruik van een principe uit de Bijbelse strafwetgeving. Als een man van een misdaad beschuldigd wordt zonder dat daar bewijzen voor zijn, mag hij een eed afleggen dat hij onschuldig is. Op dát moment moet de aanklager óf met bewijzen komen óf hij moet zijn aanklacht intrekken. In een lang gloedvol betoog zweert Job dat hij onschuldig is. Hij daagt God uit om met bewijzen tegen hem te komen of om toe te geven dat Job gelijk heeft. Met deze actie gaat Job over de schreef maar hij krijgt wel antwoord van God. In een verschrikkelijke storm verschijnt God en uit een wervelwind geeft God antwoord. Maar Gods antwoord gaat niet in op de klacht van Job. God laat zich niet ter verantwoording roepen door een mens, zelfs door Job niet. God gaat niet zonden van Job aanwijzen noch gaat Hij uitleggen waarom Job moet lijden.

In plaats daarvan openbaart God tweemaal zijn overmachtige almacht en daagt Job uit: waar was jij, mensje, toen Ik de aarde grondvestte? Wie heeft de afmetingen van het heelal bepaald? Wie heeft de zee met deuren afgesloten? Jij weet het immers? Ben jij doorgedrongen tot de schatkamers van de sneeuw en heb jij de schatkamers van de hagel gezien? Ken jij de tijd waarop de berggeiten hun jongen werpen? Kun jij het paard zijn sterkte geven? En kun jij het nijlpaard bedwingen? Het gevecht met een krokodil zou je zeker verliezen! Maar de schepper heeft al deze dingen in zijn hand! Daarna is het een heel andere Job die antwoord geeft en zegt: Ik leg mijn hand op mijn mond. Ik heb teveel gezegd. Ik trek mijn woorden in en ik zal niet meer spreken.

Wat leert het boek Job ons hiermee? In de eerste plaats dat het lijden van een mens geen straf is van God. De vrienden van Job wordt dat door God zeer kwalijk genomen dat zij dat zo stellig beweerd hebben. Maar de redenering blijft hardnekkig bestaan. Als eeuwen later Jezus en zijn discipelen op een blindgeborene stuiten in de straten van Jeruzalem, vragen de leerlingen: wie heeft er gezondigd: hij of zijn ouders, omdat hij blind geboren is? Jezus wordt boos om deze vraag en kordelig antwoordt Hij: deze man heeft niet gezondigd noch zijn ouders. Van de achttien slachtoffers die omgekomen waren door het instorten van een toren in Jeruzalem zei Jezus ook: jullie moeten niet denken dat deze slachtoffers gestraft werden, want zij waren geen haar slechter dan jullie. Lijden is geen straf van God.

Wat het boek Job ons in de tweede plaats leert is, dat God volkomen vrijmachtig is, overmachtig en almachtig. Het is niet zo, dat God ons zomaar allerlei lijden aandoet. Ook is het niet zo dat wij in de hand van de satan gevallen zijn. Maar het boek drijft ons aan om onze toevlucht te zoeken bij deze almachtige God. Het boek gebiedt ons om niet tegen God op te staan om Hem ter verantwoording te roepen maar daarentegen om de eer van zijn Naam uit te roepen. Want juist de verering van God is een zegen, midden in het lijden. Gods eer is ons heil. Dat leren ons naast het boek Job vooral de psalmen. Om God te eren in onze moeite en benauwdheid. Zo'n lied uit de benauwdheid is Psalm 138. Daar zingt de dichter: Al is mijn weg vol gevaren, u houdt mij in het leven, U verdedigt mij tegen de woede van mijn vijanden. Hoe is dat gekomen, dat de dichter dit beleeft? Omdat hij

zijn gebed begint met God te loven, om zijn liefde en trouw. Daar voegt hij aan toe: grote dingen hebt u beloofd, tot eer van uw naam. God zal geëerd zijn als Hij waarmaakt wat Hij beloofd heeft. God heeft zijn reddende nabijheid beloofd aan ieder die Hem aanroept. Hij is God van nabij, om te redden en te dragen, dat is zijn eer. Wie aan God de eer geeft, ondervindt daarvan op een of andere manier de zegen. Dan zijn de problemen niet één-twee-drie opgelost, maar wel, wanneer ik wandel in de benauwdheid, behoudt Gij mij in het leven. Zo gebruikt de bidder ook het argument in Psalm 30: Here God, wat hebt u eraan als ik verloren ga? Dan hebt u een mond minder om u te loven. Kan het stof u loven? Luister Heer, hoe ik tot u roep uit de diepte, en toon uw genade. En dan gaat er licht schijnen in de donkere kamer: u hebt mijn klacht veranderd in een loflied, mijn rouwkleed hebt u weggenomen, mij in vreugde gehuld. Dan is deze mens nog wel sterfelijk, maar uit het diepe dodenrijk heeft God hem verlost.

Zoals Job is er nog slechts één mens in de geschiedenis geweest. Dat was Jezus, dé man die onberispelijk was, rechtvaardig en aangenaam, God liefhebbend en wijkend van alle kwaad. Op hem had satan zijn zinnen gezet. Hem beproefde satan met de vreselijkste slagen. Gethsémané en het kruis waren de hel. En Jezus heeft bitter geleden. Aan het kruis roept de lijdende Messias Psalm 22 uit: Mijn God, mijn God, waarom hebt Gij mij verlaten! En Psalm 22 heeft hetzelfde argument: God, U die troont op de lofzang van uw gemeente: U hebt de vaders gered. Dan kan het toch niet zo zijn, dat ik verloren ga? Dat zou een smet op uw naam zijn! Dat kunt U niet maken, Here God. Daarom, red mij! En uit het lijden werd Jezus niet zo verlost, dat hij van het kruis afkwam, aan het kruis stierf Hij de bittere dood. Maar stervend had hij de overwinning behaald: het is volbracht! Op grond van wat Jezus geleden heeft, zegt Paulus in zijn brief aan de Romeinen: het lijden van deze tegenwoordige tijd weegt niet op tegen de heerlijkheid die God ons zal openbaren. Hoe wordt God daarin verheerlijkt als wij lijden? Doordat wij roepen: Abba, Vader, zucht de Heilige Geest in ons mee. En dan zuchten wij in het verlangen naar Gods toekomst. Abba, Vader, onze Vader die in de hemelen zijt. Misschien met de tanden op elkaar vanwege de zwaarigheid, als wij God de eer geven, zal Hij zich niet onbetuigd laten met zijn zegen.

In het lijden roepen wij: o Here God, kom mij bevrijden, zend mij uw waarheid en uw licht. En zonder dat wij het antwoord weten waarom wij lijden, zingen we: dan ga ik op tot Gods altaren, tot U, God, bron van zaligheid. De strijd is lang niet altijd voorbij. In somberheid zeggen we: Mijn ziel, hoe zijt gij zo verslagen? Mijn hart, wat kwelt gij u zozeer? En dan worden we tot de orde van het geloof geroepen: Vertrouw op 's Heren welbehagen. Hij doet weldra de morgen dagen. Met dat vertrouwen worden we opgetild en gedragen, zo dat we gaan zingen: Ik zal zingen tot zijn eer: mijn redder is de Heer. En dan komt de redding: want wie of wat zal er mij tegen zijn als God voor mij is? Ja, satan zal tegen mij zijn. Maar satan is uit de hemel gestoten en in een hoek gejaagd door Jezus, die hem gebonden heeft. Jezus Christus geeft satan geen kans om u te belagen. Jezus geeft wel de Heilige Geest alle ruimte om voor u te pleiten met woordloze zuchten. Want wij weten niet wat wij moeten bidden. Behalve dan dat wij zeggen: mijn Jezus, U bent mijn Heer en mijn Verlosser. Zo wil God in persoon het antwoord zijn op ons lijden. AMEN.